

needs to meet the sexual desire of a higher order needs - self-esteem, emotional attachment and love for the other person. Praxeological component - skills, abilities, mastered the means of action necessary for psychological and pedagogical support of the child's sexual development - to the independent search for and compile scientifically reliable information; its adaptation to the characteristics of individuals and groups; judicious selection of the pedagogical methods of influence; building constructive pedagogical interaction; motivate other stakeholders to take an active, responsible, competent participation in the process; harmonization of pedagogical influences on a child; the construction of the subject-subject interaction facilitativ management educational process.

Key words: training teachers, sex education, sexual development, sexual education, sexual culture.

Стаття надійшла до редакції 06.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 616-07:378.09

О. М. Печко

ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Україна, як і все світове товариство, в останні роки приділяє велику увагу інтеграції осіб з особливими потребами у систему суспільних стосунків. У зв'язку з цим важливим завданням розвитку вітчизняної освіти є розширення практики інклюзивного та інтегрованого навчання дітей і молоді з особливостями психофізичного розвитку у дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах. Водночас проблема підготовки спеціалістів для роботи з особами, які мають обмежені психофізичні можливості, потребує суттєвого удосконалення. Зміст такої підготовки повинен включати широкі знання з організації фізкультурно-спортивної діяльності інвалідів, особистий досвід подолання труднощів, самостійне досягнення індивідуальних результатів професійного зростання.

Формування організаційних і нормативно-правових основ становлення і розвитку фізичної культури та спорту інвалідів в Україні підтверджується Указами Президента України: «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» (2000 р.), «Про додаткові заходи щодо посилення соціального захисту інвалідів та проведення в Україні у 2003 році Року людей з інвалідністю» (2002 р.), «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними

можливостями» (2005 р.), «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (2005), «Про заходи щодо фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів та підтримки паралімпійського і дефлімпійського руху в Україні» (2006 р.).

За даними ВООЗ, на межі II і III тисячоліть у кожній четвертій сім'ї світу є така людина, що взагалі становить 10% усього населення земної кулі (близько 500 млн., з них приблизно 3 млн. дітей). Причини інвалідизації – екологічні катастрофи, війни, криміногенні ситуації, спадковість, інфекційні захворювання, травми, каліцтва, отримані на виробництві, в побуті, на транспорті тощо. В Україні до початку XXI ст. нараховувалося 2,3 млн. інвалідів різних категорій, серед них 1,2 млн. інвалідів I та II груп, 120 тис. інвалідів дитинства, 2 млн. психічно хворих осіб. Щороку в нашій країні кількість людей з особливими потребами збільшується на 200-250 тис. чоловік.

На сьогодні професійна підготовка фахівця фізичної реабілітації здійснюється в багатьох ВНЗ України, але не всі навчальні заклади пропонують програми підготовки, що наближені до світових стандартів. За рекомендаціями Світової конфедерації фізичної терапії (WCPT), фізичний реабілітолог повинен вміти проводити: обстеження, оцінювання, визначення реабілітаційного діагнозу, складання прогнозу, здійснення реабілітаційного втручання.

Питанням розвитку напрямків фізична реабілітація, фізична рекреація, адаптивне фізичне виховання та впровадженням сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій науковці займаються не так давно. Значну увагу аналізу відомих технологій та розробки нових приділяли у своїх працях С. Євсєєв, Т. Круцевич, Г. Безверхня, Л. Виготський, О. Дубогай, В. Дубровський, Л. Козіброта, В. Мухін, В. Єпіфанов, З. Стерніна та інші.

Фізична реабілітація посідає чільне місце в суспільстві і використовується в соціальній та професійній реабілітації як лікувальний та професійний засіб з метою комплексного відновлення фізичного здоров'я і працездатності хворих та інвалідів. Основною формою її застосування є система спеціальних вправ, психологічного відновлення та природні фактори.

Фізична реабілітація є невід'ємною складовою медичної реабілітації і використовується в усіх її періодах та етапах. Реабілітація, що в перекладі з латинської мови означає відновлення, має широке змістовне розуміння і вживається практично у всіх сферах діяльності людини.

Фахівець з фізичної реабілітації (напрям підготовки «Здоров'я людини») посідає одне з провідних місць у відновлювальному процесі лікування. Саме він розробляє методику застосування фізичних і психологічних вправ, добирає засоби і форми лікування, окреслює та виконує програму подальшого функціонального відновлення і психофізичної дієздатності хворої людини [1].

У випадках інвалідності фахівець із фізичної реабілітації допомагає пацієнту індивідуально виробити новітні рухи і компенсаторні навички, психологічно відновитися, адаптуватися до протезів та інших технічних

пристроїв та апаратів, тренує пацієнта виконувати цілісні рухові акти, а також допомагає оволодіти новою професією і, таким чином, адаптує потерпілу людину до життя у змінених умовах існування.

Фізична реабілітація (англ. Physical therapy) – це застосування з лікувальною і профілактичною метою фізичних вправ і природних факторів у комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану та працездатності хворих [6].

В свою чергу фахівець фізичної реабілітації – це сформована і легітимна професія, з особливими професійними аспектами клінічної практики та освіти, що визначається різноманітністю соціальних, економічних, культурних та політичних умов.

Отже, стає актуальним завданням створення оптимальних умов для життєдіяльності людей з відхиленням у стані здоров'я, які потребують відновлення втраченого контакту з довкіллям, корекції та наступної психолого-педагогічної реабілітації, трудової адаптації та інтеграції до соціуму [2].

Мета дослідження – дослідити структуру та зміст підготовки спеціалістів з фізичної реабілітації як найважливішого напрямку комплексної реабілітації і соціальної інтеграції осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Запит на гармонійний розвиток людини, здоров'я і високу працездатність існував завжди, але підготовка справжніх фахівців в галузі здоров'я розпочалась нещодавно. Запит, нажаль, випереджає забезпечення. Потреба в здоров'ї його розвитку, збереження та відновленні існував завжди. Люди намагались самостійно вирішувати ці питання.

Позитивний досвід роботи із здоров'ям людей різного віку, накопичений спортсменами, представниками мистецтва, які закінчували свої виступи (спорт, цирк, театр) і маючи великий досвід в галузі використання рухів, працювали з людьми різного віку і професій, допомагаючи їм будувати, зберігати та відновлювати втрачене здоров'я [3].

Проте практика показала, що цього на даний момент виявилось недостатньо. Потрібні фахівці з новими умінями, новим баченням, новим мисленням і розумінням нагальних проблем суспільства.

Практична діяльність фахівців цього напрямку здійснюється у лікарнях, спеціалізованих реабілітаційних центрах, дитячо-юнацьких школах, санаторіях. Фізичний реабілітолог розробляє методику застосування фізичних і вправ, добирає засоби і форми лікувальної фізичної культури, масажу.

У випадках інвалідності фахівець із фізичної реабілітації допомагає пацієнту індивідуально виробити нові рухи і компенсаторні навички, психологічно відновитися, адаптуватися, навчає користуватися протезами та іншими технічними пристроями.

Спостерігаючи за великою кількістю людей, які вимушені оволодівати майстерністю збереження здоров'я і отримання ними

позитивних результатів стає зрозумілим, яка кількість фахівців в області формування здоров'я необхідна на практиці.

Підготовку таких фахівців у ВНЗ здійснюють кафедри фізичної реабілітації, кафедри оздоровлення і рекреації тощо [4].

Високий рівень фахової підготовки викладачів, дає можливість забезпечувати високий рівень підготовки спеціалістів в галузі здоров'я людини.

Майбутні фізичні реабілітологи повинні мати відповідну кваліфікацію для виконання таких професійних обов'язків: а) проведення комплексного обстеження (оцінки) визначення потреб окремого пацієнта/клієнта або потреб групи клієнтів; б) встановлення діагнозу, визначення прогнозів і плану заходів; в) надання консультації в рамках своєї компетенції та визначення того, коли пацієнтам/клієнтам слід звернутися до інших медичних фахівців; г) впровадження програми втручання, лікування, складеної фізичним терапевтом; д) визначення очікуваних результатів будь-якого втручання, лікування надання рекомендацій для самостійного функціонування.

Грунтовні знання фізичних реабілітологів про тіло, потреби і можливості його рухового апарату мають ключове значення для здійснення діагностики і втручання. Практичні заходи будуть відрізнятися в залежності від того, з якою метою застосовуватимуться методи фізичної терапії: для пропаганди здорового способу життя, профілактики, лікування/втручання чи реабілітації [5].

Як показує практика в сфері реабілітології, одним з ефективних і дієвих засобів досягнення поставленої мети є адаптивне фізичне виховання (АФВ). Цей напрямок діяльності має безпосередній зв'язок з різноманітним наукам, вивчаючим людину у різних аспектах, що є суттєвим в процесі формування особистості людини з обмеженими можливостями, її власного духовного й фізичного розвитку, соціалізації і інтеграції у суспільстві.

АФВ інтегрує у собі принаймні три великих області знань – фізичну культуру, медицину, корекційну педагогіку, які поєднують в собі знання базових дисциплін: теорії і методики ФВ, рухової рекреації, фізичної реабілітації, анатомії, фізіології, біохімії, біомеханіки, гігієни, загальної та приватної патології, тератології, психології хвороби та інвалідності, ЛФК, спеціальної психології, спеціальної педагогіки, психіатрії, психоконсультації тощо.

АФВ відрізняється від фізичної реабілітації наявністю в його змісті значного обсягу спортивних ігор і рекреативних заходів, цілеспрямованості для заохочення до спортивних занять, по можливості, найбільшої кількості учасників – як інвалідів, так і здорових осіб. Від спорту АФВ відрізняє адаптаційно-оздоровча спрямованість та орієнтація на досягнення, насамперед, взаєморозуміння, співпереживання, взаємодопомоги та дружніх відносин, які забезпечують об'єднання людей з різними фізичними спроможностями [7].

Виходячи з вищезазначеного ми можемо зробити висновки:

1. Фізична реабілітація являє собою нову інтеграційну область освіти і науки України, яка прогресує в напрямку профілактики і оздоровлення певної категорії суспільства.

2. Перспективи розвитку спеціальності «Фізична реабілітація» обумовлені незадовільним станом здоров'я населення і зростанням інвалідності.

3. Аналіз науково-методичної і спеціальної літератури дозволив дослідити і узагальнити функції і подальші перспективи розвитку даної спеціальності в умовах сьогодення.

4. Підготовка спеціалістів в фізичній реабілітації дозволить підняти на новий якісний рівень всю систему комплексної реабілітації і соціальної інтеграції інвалідів і дасть можливість підвищити конкурентоспроможність випускників на ринку праці в умовах сучасного життя.

Подальші дослідження буде доцільно спрямувати на розробку і впровадження комплексів адаптивно-фізичних і реабілітологічних рекомендацій для людей з різними нозологіями.

Список використаної літератури

- 1. Медична та соціальна реабілітація:** Навчальний посібник / За ред. І. Р. Мисули, Л. О. Вакуленко. – Тернопіль : ТДМУ, 2005 – 402 с.
- 2. Мурза В. П.** Психолого-фізична реабілітація: Підручник / В. П. Мурза. – К. : «Олан», 2005. – 608 с.
- 3. Мухін В. М.** Фізична реабілітація: Підручник / В. М. Мухін. – К. : Олімпійська література, 2005. – 472 с.
- 4. Порада А. М.** Основи фізичної реабілітації: Навч. посіб. / А. М. Порада, О. В. Солодовник, Н. Є. Прокопчук. – 2-е вид. – К. : Медицина, 2008. – 248 с.
- 5. Физическая реабилитация [учебник]** / Под общей ред. проф. С. Н. Попова. – 3-е изд. – Ростов н/Д : Феникс, 2005. – 608 с.
- 6. Чайковський М. Є.** Основи реабілітології: навчально-методичний посібник / М. Є. Чайковський. – Хмельницький; К. : Університет «Україна», 2015. – 171 с.
- 7. Чудная Р. В.** Адаптивное физическое воспитание / Р. В. Чудная. – К. : Наукова думка, 2000. – 358 с.

Печко О. М. Підготовка спеціалістів з фізичної реабілітації в системі вищої освіти України

У статті розкрито функціональні особливості підготовки фахівців з фізичної реабілітації на основі аналізу науково-методичної і спеціальної літератури. Виокремлено специфіку й перспективи розвитку даної спеціальності в системі вищої освіти України. З'ясовані позитивні зрушення в системі освіти з появою інноваційних тенденцій в даній галузі. Встановлено доцільність формування професійного мислення студентів в напрямку профілактики і оздоровлення певної категорії людей з обмеженими можливостями. Показано ефективність використання адаптивного фізичного виховання як одного з прогресивних засобів реабілітації та оздоровлення, підготовки справжніх фахівців в галузі здоров'я.

Ключові слова: фахівець, фізична реабілітація, діагностика, інвалідність, оздоровлення.

Печко А. Н. Подготовка специалистов по физической реабилитации в системе высшего образования Украины

В статье раскрыты функциональные особенности подготовки специалистов по физической реабилитации на основе анализа научно-методической и специальной литературы. Выделено специфику и перспективы развития данной специальности в системе высшего образования Украины. Выявлены положительные сдвиги в системе образования с появлением инновационных тенденций в данной отрасли. Установлена целесообразность формирования профессионального мышления студентов в направлении профилактики и оздоровления определенной категории людей с ограниченными возможностями. Показана эффективность использования адаптивного физического воспитания как одного из прогрессивных средств реабилитации и оздоровления, подготовки настоящих специалистов в области здоровья.

Ключевые слова: специалист, физическая реабилитация, диагностика, инвалидность, оздоровление.

Pechko O. Training of Specialists of Physical Rehabilitation in Higher Education System of Ukraine

The article reveals the functional features of training specialists in physical rehabilitation on the basis of analysis of scientific-methodical and special literature. The structure and content of education was investigated of specialists in physical rehabilitation as the most important direction complex rehabilitation and social integration of persons with disabilities. The specificity and prospects of development of this speciality were highlight in the higher education system of Ukraine. It shows positive shifts in the education system with the emergence of innovative trends in the industry. The expediency of formation of professional thinking of students was towards the prevention and healing of certain categories of people with disabilities. The efficiency of the using of adaptive physical education as one of the most progressive means of rehabilitation and recovery, the training of these specialists in the field of health.

It is proved that training of specialists in physical rehabilitation will allow lifting on new qualitative level of the whole system of comprehensive rehabilitation and social integration of persons with disabilities and will provide an opportunity to increase the competitiveness of graduates in the labour market in the conditions of modern life.

Key words: specialist, physical rehabilitation, diagnosis, disability, recovery.

Стаття надійшла до редакції 23.08.2016 р.

Прийнято до друку 30.09.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.